

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/polskie-wojsko/65649,Sprawa-Slaska-Cieszynskiego-w-latach-II-wojny-swiatowej.html>

W lutym 1941 r. nad Śląskiem Cieszyńskim odbył się pierwszy zrzutu cichociemnych na teren okupowanej Polski.

ARTYKUŁ

Sprawa Śląska Cieszyńskiego w latach II wojny światowej

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: WALDEMAR GRABOWSKI 16.04.2020

Zagadnienie włączenia Śląska Cieszyńskiego do państwa polskiego było aktualne od początku XX w. W 1918 r. wydawało się, przynajmniej przez moment, że proces ten zostanie załatwiony polubownie, na mocy porozumienia

między Polakami a Czechami. Tak się, niestety, nie stało.

Polska na krótko odzyskała Śląsk Cieszyński w 1938 r. Dokonało się to jednak w okresie wielkiego napięcia. Klęska II Rzeczypospolitej spowodowała ponowną okupację tych ziem. Niemniej zarówno w Londynie, jak i w Warszawie myśl o tym obszarze nie zniknęła. Co więcej, nadarzyła się ponownie możliwość poprawienia relacji polsko-czeskich oraz uzgodnienia wspólnego stanowiska. Planowana konfederacja byłaby być może rozwiązaniem na długie lata. Tak się nie stało, rozmowy wzajemne przerwano... i w efekcie kolejnych wydarzeń w Europie Środkowo-Wschodniej oba państwa znalazły się pod przemożnym wpływem Związku Sowieckiego.

Prace w Londynie

Działalność polskich naczelnych władz państwowych w Londynie miała na celu przygotowanie i przeprowadzenie akcji uwolnienia ziem II Rzeczypospolitej spod okupacji Rzeszy Niemieckiej (w latach 1939–1941 dotyczyło to dwóch okupacji i okupantów). Jak pisał 10 października 1940 r. gen. Władysław Sikorski, premier i Naczelnny Wódz, w piśmie do dowódców wojskowych:

„zamiarem moim jest skupić wysiłki [polskiego potencjału militarnego] do przygotowania powstania w Polsce, koordynując z nim ruchy wyzwolenicze innych ludów środkowej Europy, przede wszystkim Czechosłowacji”.¹

Żołnierze oddziału „Harnaś”. Fot. ze zbiorów autora

Prace w okupowanej Polsce

Zagadnienie Śląska Cieszyńskiego pojawiało się w pracach zarówno tajnego wojska (Armia Krajowa), jak i tajnej polskiej administracji (Delegatura Rządu na Kraj). Kierownictwo Polski podziemnej starało się nawiązać kontakt z przywódcami konspiracji czeskiej. Jak informował 15 listopada 1940 r. gen. Stefan Rowecki: „mamy szereg kontaktów z organizacjami wojskowymi czeskimi. Jedna z nich podaje, że działa na rozkaz Benesa”.²

Niestety, nie udało się zawrzeć konkretnego porozumienia ani uzgodnić wspólnych działań. Jednym z nielicznych śladów rozmów polsko-czeskich jest depecha gen. Stefana Roweckiego z 12 marca 1943 r., w której Dowódca AK stwierdził:

„Czesi chcą porozumienia wojskowego przeciw Niemcom – twierdzą, że nie mogą rezygnować ze Śląska Cieszyńskiego, bo węgiel karwiński jest dla nich nieodzowny. Wysunęli myśl utworzenia wspólnego krajowego sztabu polsko-czeskiego dla przygotowania akcji powstańczej.”³

Już w maju 1940 r. podczas konferencji w Londynie w biurze ministra Stanisława Kota, na której starano się uzgodnić podział terytorialny organizacji wojskowej Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) i organizacji cywilnej, stwierdzono:

„Przedmiotem do rozważania na [kolejnej] konferencji mogłaby również być sprawa stworzenia Samodzielnego Okręgu lub Obszaru w Katowicach, który miałby K[omen]dy Okręgu Śląska Opolskiego i Śląska Cieszyńskiego. Byłby to pierwszy ofensywny plan organizacji ZWZ, wykraczający poza granice dawnej Polski, a któremu sprzyja fakt, iż granicy pomiędzy Katowicami, Śląskiem Opolskim i Cieszyńskim a Rzeszą obecnie w praktyce nie ma, a granica między Krakowem a Katowicami istnieje. ZWZ na terenie Śląska Opolskiego, gdzie jest silny element Polski, mniej strzeżony, mogłoby oddać wielki pożytek sprawie.”⁴

Pomimo że nie doszło do utworzenia okręgów Śląsk Opolski oraz Śląsk Cieszyński ZWZ-AK⁵, to przynajmniej z mniejszym czy większym skutkiem próbowano organizować obwody „zewnątrzne” zarówno w Okręgu Śląskim⁶, jak i w Okręgu Poznańskim⁷. Pewne próby czynione były także w odniesieniu do terytorium Prus Wschodnich. Warto również odnotować organizowanie polskiej tajnej administracji poza zachodnimi granicami II RP. Taką administrację organizowano przez niektóre (wybrane) komendy terenowe, ale także przez Szefostwo Biur Wojskowych Komendy Głównej ZWZ-AK.

Patka płk. Franciszka Faixa. Fot. ze zbiorów autora

Franciszek Faix. Fot. ze zbiorów autora

W raporcie *Meldunek organizacyjny nr 79 za czas od 1 marca do 1 września 1941 r.* na temat Śląska Cieszyńskiego pisano:

„Okręg Śląsk. Podzielony na 6 inspektoratów rejonowych. [...] Insp[ektorat] Cieszyn. Obwody: Bielsko, Cieszyn i Zaolzie. Na inspektora wyznaczony kpt. rez. Inspektorat w trakcie organizacji”.

Jednocześnie informowano, że

„w rejonach Cieszyn i Zaolzie Koło [PPS-WRN] jest w trakcie montowania swoich placówek. Ścisłych kontaktów z nimi jeszcze nie nawiązano”.

W jednym z kolejnych raportów (*Meldunek organizacyjny nr 190 za czas od 1 września 1942 do 1 marca 1943 r.*) pisano:

„Inspektorat rejonowy Karwina. Obw[ody]: Karwina, Jabłonków, Cieszyn. Komendy obwodów w organizacji”.

Plan powstania powszechnego

Zagadnienia „śląskie” znalazły się także w opracowaniach dotyczących planów powstania powszechnego. W jednym z nich pisano:

„Na ogół rozszerzenie powstania jest możliwe tylko w dwóch kierunkach: zachodnim i wschodnim. Działanie na Prusy Wschodnie i Gdańsk oceniam jako działania na cele wprawdzie bardzo ważne, ale dalsze, ponieważ wymagają one większych sił. Zamiarem moim jest rozszerzać powstanie przede wszystkim na zachód, a to w kolejności: 1) Wielkopolska, 2) Śląsk, 3) Pomorze. Nie wykluczam, że zmiana położenia wojennego w Europie może wpłynąć na zmianę kolejności. Akcję na zachodzie uważam za ważniejszą, ponieważ: 1) tam jest, mimo prześladowań niemieckich, masa ludności polskiej; 2) chcę jak najprędzej pozbyć się całego elementu niemieckiego, który na tereny [te] masowo napłynął i który trzeba radykalnie wytępić, zanim zaczną wchodzić w grę rozmaite czynniki hamujące tę akcję.”⁸

Zadania szczególne w trakcie powstania powszechnego miały realizować grupy operacyjne AK. Spośród 12 planowanych grup, dla nas w tym miejscu najbardziej interesująca jest grupa o kryptonimie „Amicus”. W jej skład miała wejść część 21. Dywizji Piechoty (Bielsko-Biała), a kierunek jej działania określono: Cieszyn – Bogumin. Zadania, jakie przydzielono tej grupie, to „opanować i utrzymać Śląsk Zaolziański”.

Dodatkowym zadaniem miało być opanowanie podstaw do działań na „Śląsku Niemieckim”.⁹

Zgodnie z opracowanym planem „Odtwarzania Sił Zbrojnych” Okręg AK Kraków miał odtworzyć w pierwszej kolejności m.in. 21 DP. Ta dywizja, łącznie z 23 DP (odtworzoną w drugiej kolejności przez Okręg Śląski), miała tworzyć Grupę Operacyjną „Śląsk Cieszyński”. W okresie międzywojennym 21 DP składała się z 1. Pułku Strzelców Podhalańskich (w 1939 r. w składzie Brygady Górskiej), 3 psp, 4 psp, 202 pp rez., 21 pal. Z kolei 23 DP przed wojną składała się z: 11 pp, 73 pp, 23 pal.

Władze państwowe przywiązywały do Śląska Cieszyńskiego ogromną wagę. Świadczy o tym wysłanie specjalnego człowieka do kraju. Był nim Henryk Waniek „Pływak”, zaprzysiężony 5 października 1943 r. i zrzucony na placówkę „Imbryk” położoną 15 km na północny zachód od Tłuszcza w nocy z 9 na 10 kwietnia 1944 r.

Dowódcą Grupy Operacyjnej został zwolniony z niewoli niemieckiej gen. bryg. Bruno Olbrycht „Olza”¹⁰, jego zastępcą – zbiegły z obozu płk Franciszek Faix „Turnia”, „Bystrzański”, a szefem sztabu – mjr/ppłk Władysław Moykowski „Leszczyński”. Nie odtworzono sztabu 21 DP. Warto wspomnieć, że sztab Grupy Operacyjnej (komórka propagandowa) wydawał pismo „Ziemia Cieszyńska”, przeznaczone dla podległych oddziałów „i dla przyszłego naszego terenu operacyjnego”¹¹.

Zadania całej Grupy Operacyjnej, jak i jej poszczególnych oddziałów precyzuje rozkaz gen. „Olzy” z 20 sierpnia 1944 r. Całość sił została podzielona na dwie kolumny. Kolumną północną, o kryptonimie „Piorun”, dowodził „Turnia”. Jego zadaniem było opanowanie Zatoru, a następnie po reorganizacji oddziałów (rejon Dziedzice – Chybie) – uderzenie na Cieszyn albo Karwinę. Miano utrzymywać kontakt z oddziałami powstańczymi w Pszczynie, Wodzisławiu oraz Katowicach. Z kolei kolumna południowa, dowodzona w pierwszej fazie przez „Dęba”, miała zająć Wadowice, a następnie, po reorganizacji w 12 pp, skoncentrować się między Andrychowem i Inwałdem. Na dalszy kierunek działania wyznaczono Bielsko.

Oficjalnie przyjmujemy, że Armia Krajowa została rozwiązana 19 stycznia 1945 r. rozkazem gen. Leopolda Okulickiego. Niemniej jednak szef sztabu Grupy „Leszczyński” jeszcze w końcu maja 1945 r. wzywał do siebie „Borowego” na konferencję i żądał przyniesienia wykazu stanu uzbrojenia oraz „ilości ludzi, jaką mógłby Pan

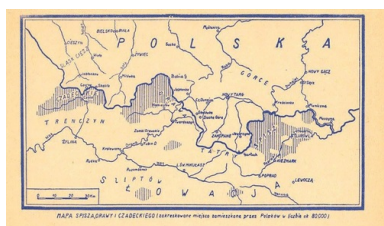
dysponować w razie mobilizacji”¹².

Dowódcami poszczególnych jednostek Grupy Operacyjnej „Śląsk Cieszyński” zostali: 1. Pułk Strzelców Podhalańskich – mjr/ppłk Adam Stabrawa „Borowy”; 3. Pułk Strzelców Podhalańskich – kpt./mjr Józef Badach-Rogowski „Czaharski”; 4. Pułk Strzelców Podhalańskich – mjr/ppłk Feliks Gross-Korczyński „Lotka”; 12. Pułk Piechoty – kpt./mjr Władysław Wojaś „Dąb”.

Najbardziej znany jest 1 psp, kilkakrotnie opisywany przez historyków. Publikowano również wspomnienia jego żołnierzy. Warto przypomnieć w tym miejscu zadania pułku, jakie wyznaczył mu gen. „Olza” 20 sierpnia 1944 r.: dwie kompanie miały zostać przerzucone w rejon Zawoja – Babia Góra¹³, następnie – po przejściu górami – miały uderzyć na Cieszyn. Reszta pułku miała skoncentrować się między Skoczowem a Cieszynem.

O wiele mniej pisano na temat pozostałych jednostek. O 4 psp możemy np. podać, że miał być odtwarzany w znacznej mierze przez obwód Nowy Targ („Paproć”, „82”). Komendantem obwodu był „Borowy”, a w czerwcu 1944 r. na terenie obwodu było dziewiętnaście plutonów szkieletowych i jeden pluton pełny. Funkcjonowały wówczas zawiązki: dowództwa 4 psp, I baonu tegoż pułku oraz 1. baterii 21 pal. Ostatecznie dokonano zmian w stosunku do wcześniejszych planów i 21 września 1944 r. na dowódcę 1 psp oraz szefa Inspektoratu Rejonowego Nowy Sącz został wyznaczony przez gen. „Olzę” – mjr „Borowy”.¹⁴

Od 25 lipca 1944 r. na terenie Inspektoratu Nowy Sącz trwał okres czujności do powstania powszechnego, jednocześnie uruchomiono akcję „Burza” (tutaj nazywaną akcją „Wschód”). Po wykonaniu akcji „Burza” planowano uformować bataliony i pułki: dla 22 DP – „Grzywa” na terenie inspektoratu Mielec; dla 24 DP – „Zworny” na terenie inspektoratu Jasło (Krosno); dla 6 DP na terenie inspektoratu Kraków; dla 1 psp – dowódca ppłk Stanisław Mirecki „Pociej”¹⁵ – na terenie inspektoratu Nowy Sącz.

Mapa Spisza, Orawy i Czadeckiego. Fot. ze zbiorów autora

3. Pułk Strzelców Podhalańskich AK

Na dowódcę pułku był przewidziany ppłk Faix, o czym świadczą przygotowane pieczętki oraz druki, a także

relacja szefa sztabu Grupy Operacyjnej mjr. Moykowskiego, który stwierdza:

„3 psp. dowódca – ppłk Turnia. Skadrowany. Rozbudowane sztaby w rejonie Brzeźnicy. Jeden słaby liczebnie oddział leśny we wschodniej części Beskidu Żywieckiego, jako zawiązek pułku.”¹⁶

Siedziba dowództwa pułku miała się mieścić w Brzeźnicy pod Zatorem. Na kwaterze (miejscu postoju) zaangażowani byli Wawrzyniec Pilch „Wawrzek” oraz Stanisława Pilch „Kaśka”.

Józef Badach-Rogowski. Fot. ze zbiorów autora

Dowódcą I batalionu („Harnaś I”) 3 psp AK został kpt. Badach-Rogowski. W kampanii wrześniowej 1939 r. był on oficerem łączności w 3 psp i razem ze swoim pułkiem przeszedł cały szlak bojowy od Bogumina po Tomaszów Lubelski. Po rozbiciu pułku dostał się do niewoli, skąd po dwóch tygodniach zbiegł i ukrywał się w Chrzanowie. W końcu października 1939 r. nawiązał kontakt konspiracyjny z Komendantem Okręgu Śląskiego ZWZ, ppłk. Henrykiem Kowalówką. Został mianowany Komendantem Obwodu Chrzanów i przyjął pseudonim „Skiba”. W 1941 r. przeniesiono go, już w stopniu kapitana, na stanowisko szefa Inspektoratu ZWZ w Sosnowcu. W wyniku zagrożenia spowodowanego aresztowaniami w konspiracji przeniósł się do Generalnego Gubernatorstwa. W maju 1943 r. został przekazany do dyspozycji Komendy Okręgu AK Kraków. Tutaj włączył się do pracy w Legionie Śląskim.

W Krakowie do kpt. „Czaharskiego” dołączył por. Wilhelm Paweł Kotucha „Paweł”. W 1939 r. Kotucha służył w Wojskowej Komendzie Kolejowej DOK Lwów. Po zajęciu Lwowa przez wojska sowieckie przedostał się na Śląsk. Działał tutaj w ramach ZWZ w Nowym Bytomiu i Libiążu. Wiosną 1942 r. w wyniku zagrożenia przeniósł się do Krakowa. W 1943 r. por. „Paweł”, poza działalnością w Legionie Śląskim, pozostawał

w dyspozycji Komendy Obwodu Kedywu Kraków-Południe (krypt. „Szerszeń”).

Legion Śląski

Rozkazem nr 794/42/O.I. z 10 grudnia 1942 r. gen. Rowecki powołał w ramach AK formację „Legion Śląski”. Dowódcą został mjr Marian Kilian „Marcin”, zastępcą – kpt. Władysław Linca „Zawiślak”¹⁷, szefem sztabu – por. Erwin Szewczyk „Teść”¹⁸, adiutantem – por. Ludwik Myszkowski „Marek”¹⁹, kwatermistrzem – por. Jan Suchodolski „Suchy”²⁰; do sztabu należał także mjr Jan Stanek „Szymon”. W Krakowie istniały trzy rejony Legionu Śląskiego, jednym z nich, obejmującym swym zasięgiem wschodnią część powiatu krakowskiego oraz Bochnię, kierował mjr Alojzy Małusecki „Włodek”²¹. Kontakt z nim utrzymywał por. Kotucha.

Henryk Waniek (Henryk Małyk, „Pływak”) Fot. ze zbiorów Studium Polski Podziemnej

Delegatura Rządu

Oprócz ZWZ-AK swoją działalność na interesującym nas terenie prowadził także pion cywilny Polskiego Państwa Podziemnego. Delegatem Okręgowym na Śląsk został mianowany, jeszcze przez Adolfa Bnińskiego, Ignacy Sikora „Gliwicki”, „Teodor” ze Stronnictwa Pracy. Data nominacji nie jest znana, miała ona miejsce przed wrześniem 1941 r.²² Jego zastępcą był Paweł Ścierański z Polskiego Zjednoczenia Kolejowców, a w skład Okręgowej Delegatury Rządu wchodził ponadto: Józef Czardyban z SP, Tadeusz Gryłka z SP, Juliusz Mikołajczyk ze Stronnictwa Ludowego, adwokat Franciszek Żółkiewicz z Polskiej Partii Socjalistycznej, adwokat

Wincenty Prus²³ ze Stronnictwa Narodowego, inż. Stefan Paczkowski²⁴ z SP. Istniała ponadto „sekcja ODR” w Bielsku, w skład której wchodził: dr Wojciech Figiel²⁵, prof. Franciszek Hess²⁶, Henryk Boryczko, por. rez. Michał Sadnicki, redaktor Edward Zajaczek „Wolf”²⁷. Łącznikiem pomiędzy Katowicami a Bielskiem był Władysław Michalak²⁸. W realizacji zadań Administracji Zastępczej współpracowano z szefem Wydziału Wojskowego („27”, „Folwark”) w KO ZWZ-AK, którym był mjr rez. Cezary Uthke „Rządca”²⁹, „Tadeusz”.

W ramach tajnej administracji funkcjonowało również podziemne nauczanie. Okręgowym Biurem Oświaty i Kultury kierował Kazimierz Popiołek, a rejonem w Dziedzicach (powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki) – Jurecki.

Spadochroniarze w akcji

Władze państwowe przywiązywały do Śląska Cieszyńskiego ogromną wagę. Świadczy o tym wysłanie specjalnego człowieka do kraju. Był nim Henryk Waniek „Pływak”, zaprzysiężony 5 października 1943 r. i zrzucony na placówkę „Imbryk” położoną 15 km na północny zachód od Tłuszcza w nocy z 9 na 10 kwietnia 1944 r. Nosił nazwisko paszportowe Henryk Małyk. Jego zadania zostały określone następująco:

„Pływak zabiera pas znakowany: DR 58/17, zawierający 252 000 dolarów i cztery puszkę metalowe z pocztą w kliszach (prasa, raporty) celem doręczenia Delegatowi Rządu, oraz swoje pieniądze prywatne w kieszeni znaczonej X. Pływak przeszkolony jest w dywersji i przygotowany politycznie do pracy na Śląsku Cieszyńskim. Jego zadaniem [jest] poinformować Delegata o stosunkach Rządu Polskiego z Rządem Czeskim, oraz pracować na terenie Śląska w myśl dyrektyw otrzymanych od Rządu i uzupełnionych przez odnośną komórkę przy Delegaturze. Ma polecenie zainstalowania na Śląsku radiostacji, która by pracowała bezpośrednio z Centralą, względnie via Delegatura³¹. Pływak ma badać nastroje ludności śląskiej i pogranicznej i jej stosunek do federacji. Potrzebne są i konieczne wiadomości polityczne, gospodarcze, o stosunku Niemców do Czechów i na odwrót, niepodległościowe i z życia codziennego, ze Śląska oraz pogranicza czesko-polskiego i słowacko-polskiego. Chcemy wykazać przez radiową propagandę Nowaka³², że istnieją tam polskie organizacje niepodległościowe i mają styczność codzienną z Rządem, oraz że przygotowują teren do walki z wrogiem i administrację zastępczą. Pomoc techniczną i dostarczenie sprzętu do łączności Śląska z nami należy Pływakowi okazać, oraz umożliwić mu materialnie organizację tej łączności. Pływak zaopatrzone jest na sześć miesięcy i nie ma polecenia powrotu. Ewentualny powrót na wniosek Delegata.”³³

Pomimo szeroko zakrojonych przygotowań rządu RP oraz zbudowania struktur Polskiego Państwa

Podziemnego – w wyniku radykalnej zmiany sytuacji politycznej w końcowym okresie wojny – sprawa Śląska Cieszyńskiego nie została rozwiązana po myśli Polaków. Również nasi południowi sąsiedzi nie mogli gospodarować „po swojemu” zarówno na terenach spornych, jak i w całej Czechosłowacji.

Tekst pochodzi z numeru 6/2019 „Biuletynu IPN”

¹ *Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945*, t. I: wrzesień 1939 – czerwiec 1941, wyd. II, Warszawa 2015, s. 564.

² *Ibidem*, s. 622. Sprawa organizacji działającej na rozkaz prezydenta Edvarda Beneša nie jest całkiem jasna. W lutym 1941 r. gen. Kazimierz Sosnkowski depešował do Warszawy: „nikt z Pragi z upoważnienia rządu czeskiego nie zwracał się do was” – *ibidem*, s. 870.

³ IPiMS, PRM 106, k. 16. Emisariusz KG AK „Rudy” rozmawiał m.in. w styczniu 1943 r. z delegatem Unii Stronnictw Demokratycznych (*Narodne Oswobodzenie Czeskiego Sokolstwa*) oraz naczelnej organizacji wojskowej (*Skupina Czeskiego Odporu*).

⁴ Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku, akta gen. Kazimierza Sosnkowskiego, t. 3, Raport z 25 V 1940 r., k. 5.

⁵ W Okręgu Śląskim AK funkcjonował Podinspektorat Cieszyn („75”, „50000”, „Wata”), z obwodami: Karwina („76”, „51000”, „Węgiel”), Cieszyn („77”, „52000”, „Wahadło”), Jabłonków („78”, „Wylew”) oraz oddziałem partyzanckim Jabłonków („79”, „53000”, „Wędrowiec”).

⁶ Obwód zewnętrzny w Inspektoracie Katowickim miał kryptonimy „Hipoteza”, „60”, „75000”; obwód Opole – „Himalaje”, „61”; w Inspektoracie Rybnik obwód zewnętrzny (Racibórz – Koźle) nosił kryptonimy „Kadzidło”, „69”, „34000”; a w Inspektoracie Tarnowskie Góry – „Wysiołek”, „65000”, zob. AAN, 203/XVII-1, Wykazy kryptonimów Okręgu Śląskiego AK, k. 1–6.

⁷ Dla przykładu wymieńmy Tadeusza Kosteńskiego, organizującego zręby polskiej tajnej administracji w powiecie namysłowskim, zob. J. Kurzawa, S. Nawrocki, *Dzieje Kępną*, Warszawa – Poznań 1978, s. 150.

⁸ Raport operacyjny nr 154/III, [w:] *Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945*, t. II: czerwiec 1941 – kwiecień 1943, Londyn 1973, s. 377.

⁹ SPP, A.3.9.1.1 (A 724), k. 14.

¹⁰ Zob. CAW (b. WIH, III/21; III/22).

¹¹ Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół 1 psp, t. 3, Rozkaz „Leszczyńskiego” z 13 I 1945 r., k. 203.

¹² Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół 1 psp, t. 6, Pismo „Leszczyńskiego” do „Borowego” z 31 V 1945 r., k. 44.

¹³ Te dwie kompanie miały wyruszyć na miejsce koncentracji, „gdy Rosjanie dojdą do Nowego Sącza”.

¹⁴ Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół 1 psp, t. 3, k. 201.

¹⁵ Aresztowany 26 VII 1944 r., ciężko ranny, zmarł 4 IX 1944 r.

¹⁶ Zob. CAW (były WIH, III/79; III/229).

¹⁷ Władysław Linca (1893-?), kpt. rez. piech. (1919), w okresie międzywojennym członek władz Związku Strzeleckiego na Śląsku, prezes oddziału ZS w Pszczynie, przydzielony ewidencyjnie do 75 pp.

¹⁸ Przed wojną prezes OSP w Cieszynie, mieszkał tamże przy ul. Lenaua 5 m 3.

¹⁹ Ludwik Myszkowski (1903-?), ppor. rez. art. (1930), przydzielony do RKU Pszczyna oraz 21 pal.

²⁰ Jan Suchodolski (1896-?), por. rez. lotnictwa (1932), przydzielony do PKU Warszawa M. III oraz 4. Pułku Lotniczego.

²¹ Alojzy Małusecki (1897-1955), w 1939 r. w 12 pp; odznaczony dwukrotnie Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi.

²² W. Grabowski, *Delegatura Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Kraj*, Warszawa 1995, s. 32. Aczkolwiek w początkach listopada Stanisław Tabaczyński „Ryszard” pisał do ministra spraw wewnętrznych w Londynie o zamiarze mianowania w tym miesiącu kandydata wyznaczonego jeszcze przez Bnińskiego - Pismo S. Tabaczyńskiego z 8 XI 1941 r., [w:] *Armia Krajowa w dokumentach 1939-1945*, t. VI: *Uzupełnienia*, Londyn 1989, s. 211.

²³ Przed wojną mieszkał w Katowicach przy ul. gen. Zajączka 28, zob. *Spis abonentów sieci telefonicznej Dyrekcji Okręgu Poczty i Telegrafów w Katowicach na 1939 r.*, s. 75.

²⁴ Przed wojną naczelnik służby zasobów w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach.

²⁵ Wojciech Figiel (1889-1943), adwokat, prezes SN w Białej Krakowskiej, kpt. rez., aresztowany w 1942 r., zamordowany w lutym 1943 r. w KL Auschwitz.

²⁶ Przed wojną mieszkał w Białej Krakowskiej przy ul. Sukienniczej 23 - *Spis abonentów...*, s. 115.

²⁷ Edward Zajączek (1901-1942), dziennikarz, w latach 1935-1939 prezes Zarządu Okręgu SN, zginął 14 III 1942 r. w Auschwitz, zob. J.J. Terej, *Rzeczywistość i polityka. Ze studiów nad dziejami najnowszymi Narodowej Demokracji*, Warszawa 1979, s. 158-159.

²⁸ Z. Walter-Janke, *W Armii Krajowej - w Łodzi i na Śląsku*, Warszawa 1969, s. 143-144; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku*, Warszawa 1985, s. 70-71, 256-257; K. Turowski, *Historia ruchu chrześcijańsko-demokratycznego w Polsce*, t. II, Warszawa 1989, s. 435-436.

²⁹ „Rządca” to kryptonim szefa WW, zob. AAN, 203/XVII-1, Spis kryptonimów, k. 2; Zmiana kryptonimów wewnętrznych okręgu, k. 3.

³⁰ IPIMS, A.9E/107, Życiorys H. Wańka z 5 I 1943 r.; SPP, MSW, t. 4, k. 271-272; S. Starba Bałuk, *Byłem cichociemnym...*, Warszawa 2007, s. 158.

³¹ Być może dla niego był przeznaczony sprzęt łączności zrzucony 14 IV 1944 r. na placówkę „Kura” - Archiwum Narodowe w Krakowie, Akta 1. Pułku Strzelców Podhalańskich, t. 3, Wykaz sprzętu

łączności odebranego do 24 IV 1944 r., k. 58.

³² Mowa o działalności S. Korbońskiego i radiostacji „Świt”.

³³ SPP, MSW, t. 2B, List odprawowy H. Wańka, k. 41.

COFNIJ SIĘ